МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ – СМОЛЯН
бул.”България” №26; тел. 6-32-93; e-mail: rzi.smolyan@gmail.com

ОТЧЕТ

ЗА ДЕЙНОСТТА НА

РЗИ - СМОЛЯН

ПРЕЗ 2018 г.

Изготвил:
д-р Мими Кубатева
директор на РЗИ

Регионална здравна инспекция – Смолян осъществява държавната здравна политика на територията на Смолянска област. Инспекцията е юридическо лице на бюджетна издръжка – второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на здравеопазването.

Стратегическата цел на дейността на инспекцията е укрепване на капацитета на общественото здраве в областта чрез:

- Организиране и ефективно осъществяване на държавната здравна политика на територията на Смолянска област;
- Превръщане на профилактиката в задължителен елемент на всички нива;
- Повишаване ефективността на държавния здравен контрол и достигане високо ниво на съответствие с националните и европейските изисквания на обектите с обществено предназначение, продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека, и факторите на жизнената среда;
- Подобряване здравето на населението и повишаване качеството на живот чрез намаляване на преждевременната смъртност, заболяемостта и последствията за здравето от основните хронични незаразни болести, свързани с рисковите фактори – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословен модел на хранене и ниска физическа активност;
- Ограничаване заболяемостта и смъртността от инфекциозни заболявания чрез усъвършенстване и подобряване ефективността на епидемиологичния надзор, профилактиката и контрола на заразните болести;
- Повишаване качеството на медицинското обслужване на населението.

Област Смолян е разположена на голяма надморска височина, в умерения континентален климатичен пояс, характеризиращ се с големи температурни разлики, които могат да предизвикат тежки зими със замръзвания, снегонавявания, интензивно движение на въздушни маси, които често причиняват чувствителни щети и затруднения. В областта има немалко свлачища и срутвания, които прекъсват пътните артерии, препятстват достъпа до населените места и допълнително утежняват условията на живот и работа.

В административно отношение областта обхваща 10 общини, от които най–голяма е община Смолян с население към 31.12.2017 г. 37 057 жители, а най–малка е община Борино – 3 157 жители. Населението на областта за 2017 г. е 107 282, с 2 143 души по-малко

от 2016 г. В областта има 238 населени места, много от които доста отдалечени от областния център.

През последните 20 години в областта има рязко влошаване на здравно – демографските показатели, очертаващи трайни тенденции на:

Обезлюдяване и застаряване – за 10 години /от 2008 г. до 2017 г./ населението е редуцирано с 19 254 души. Намалението е с 2 пъти по-бързи темпове от това за страната и областта е на предпоследно място по население преди Видин. По скалата на Едуарт Россет населението е във фазата на „демографска старост".

23% от населението е във възрастовата група над 65 г. при **21%** за страната, **а относителният дял на населението от 0 до 17 г. е 14%** и е с 3 пункта по-нисък от този за Р България - 17%. Делът на хората над 60 г. се увеличава всяка година с по 1 пункт, докато на този от 0 до 17 г. се запазва през последните 3 години.

В областта има 5 столетници – 2-ма мъже и 3 жени и 4-ма на 99 години.

Раждаемостта традиционно е под средната за страната. За **2017 г. е 6,8‰** при **9 ‰о за България**.

Общата смъртност до 2015 г. е по- ниска от тази за страната, но през 2016 г. я достига - 15‰, а през 2017 г.е **16,3‰** и надминава средната за РБ-15,5‰. За поредна година най-висока е в общините Баните, Чепеларе и Борино. Най-ниска е смъртността в община Рудозем – 12,6‰.

Структурата на причините за умиранията е идентична с тази в РБ – водещи са **болести на кръвообръщението- в 63,2%,** следвани от **новообразования** – **18,9%** и **болести на храносмилателната система** – **4,3%**. През последните години над 85% от причините за умиранията са от посочените групи социално–значими заболявания. Обезпокояваща е тенденцията за подмладяване на тези заболявания.

Детската смъртност - за 2017 г. е 5,4‰ при **6,4‰ за** страната. По този показател нашата област е сред тези с **по-ниска от средната за страната.**

Естественият прираст за 2017 г. е отрицателен **– минус 9,5** / -8 за 2016 г./при минус 6,5 за РБ/.

Запазва се нивото на регистрираната болестност, без изразена тенденция за увеличение или намаление, динамична е.

Водещи по честота са болести на органите на кръвообръщението – 21,8% /20,9%-2016г./ относителен дял; болести на дихателната система – 17,9% /18,5%-2016г./; болести на костно-мускулната система – 9,5%. Първите две места неизменно са от тези групи болести. **Заболеваемостта** се оглавява от болестите на дихателната система – 32%, на пикочополовата система- 7,8% и отравяния – 7,8%. От 2007 г. насам нарастват психичните болести, а заболеваемостта от туберкулоза се запазва около 24 на 100 хил. население.

Хоспитализираната заболеваемост показва динамика в годините. През 2017 г. е 2209,5 на 10хил. Завишаване се регистрира при 5 класа болести, в резултат на напредналата възраст на населението, ниския социален статус и късното откриване на болестите. Запазва се структурата на хоспитализираните болни по класове болести (без кл. 21). Водещи са обичайно болести на органите на кръвообръщението и дихателната система, следвани от болести на костно-мускулната система и съединителната тъкан.

Преобладаващата част от населението в отдалечените и труднодостъпни места са възрастни и болни, бедни и самотни хора. Относителният дял на хората в надтрудоспособна възраст /над 65 г./ е 23%.Трудните условия в региона са непривликателно място за работа на лекари и медицински специалисти и се отразяват негативно в развитието на здравеопазването. Планинският терен и преобладаващите второ и третокласни пътища създават през есенно–зимния период затруднения с транспорта и до много от високопланинските населени места, обществеият транспорт е нередовен или липсва. За достигане до най–близкия филиал на ЦСМП от повече от половината населени места в областта е необходимо време над 25 минути, най – вече в община Девин – 78 % от населените места, в община Смолян – 58%, в община Мадан – 55%.

Заключение:

Здравно-демографската картина в областта зависи от фактори, свързани със здравеопазната система и от социално-икономическата обстановка в региона и страната. Тя следва и изпреварва негативните тенденции на кризата в страната. С увеличаването на относителният дял на възрастното население нарастват хроничните заболявания характерни за тях, които заедно с потърсена по-късно медицинска помощ се отразяват утежняващо върху потребностите от медицинска помощ и лекарствоснабдяването. Тежката патология и възможностите на медицината за продължаване на живота налагат все повече нужда

от предлагане на рехабилитация, продължително лечение и палиативни грижи, които към момента са непривлекателни за лечебните заведения. Възрастните самотни хора в малките, отдалечени, а нерядко и труднодостъпни селища в областта остават неравнопоставени по отношение достъпа до медицинска помощ. Политиките в здравеопазването е наложително да бъдат съобразявани с тези особености.

Щатна осигуреност и човешки ресурси

Съгласно Устройствения правилник на РЗИ /ДВ бр.89/11.11.2016 г./ общата численост на РЗИ-Смолян е **62** щатни бройки в т.ч. по трудови правоотношения - **14 (22,58%) бр**. и по служебни правоотношения – **48 (77,42%) бр**.

Структурата е представена на органограмата

ОРГАНОГРАМА НА РЗИ-СМОЛЯН
2018 година

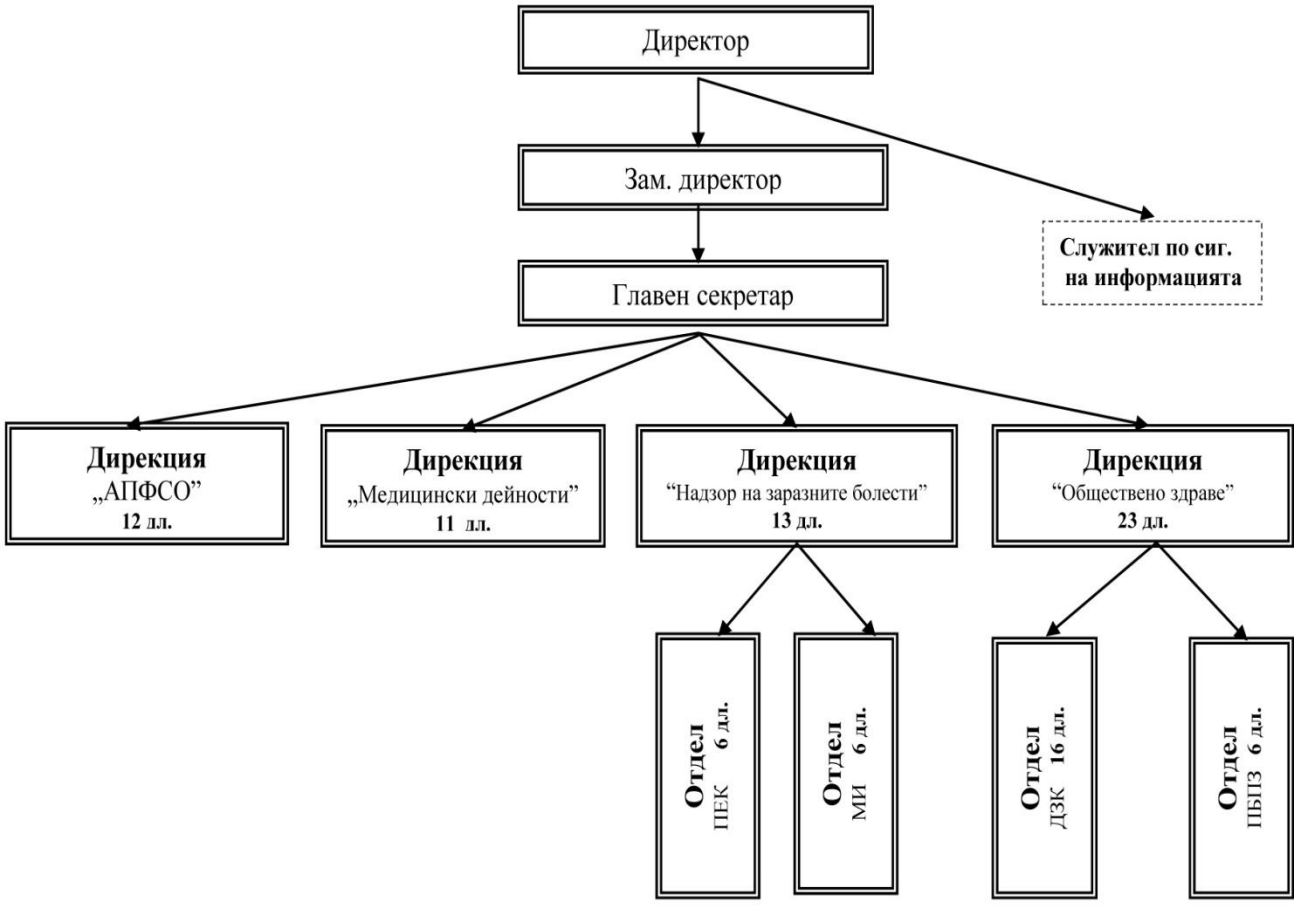

За последните три години числеността се запазва, заети са **56** щ.дл. и щатната осигуреност е 90%. Незаетите длъжности в инспекцията са **6 /9,68%/** - зам. директор, директор на дирекция АПФСО, началник на отдел МИ в дирекция НЗБ, инспектор отдел ПЕК в дирекция НЗБ, старши инспектор в дирекция МД и главен инспектор в дирекция МД. През 2018 г. са прекратени 5 правоотношения по ЗДСл и 2 по КТ и са назначени 6 служители по ЗДСЛ и 2 по КТ , след проведени 7 конкурса - за *началник в отдел* МИ, 2 бр. за *инспектори* и за *старши инспектор* в отдел ПЕК, *за инспектор* в отдел ДЗК, за *старши инспектор* в дирекция МД, за *главен секретар* и процедура по мобилност за *главен експерт* в дирекция АПФСО.

Разпределението на щатните длъжности по категории персонал са посочени в таблицата:

Категория	**Към 31.12.2016 г.**		**Към 31.12.2017 г.**		**Към 31.12.2018 г.**	
	бр.	**%**	**бр.**	**%**	**бр.**	**%**
Щат	62		62		**62**	
Заети	**57**	91,94	**58**	93.55	**56**	**90.32**
Служители по служеб - но правоотношение						
По щат	**47**	**75,8**	**47**	**75.8**	**48**	**77.4**
Висш мед. персонал	22	46,8	22		22	
- магистри	6	12,8	6	12.7	**6**	**12.8**
- профес. бакалавър	16	34	16		16	
Висш немед. персонал	25	53,2	25		26	
Заети	**43**	**91,5**	**44**	**93.6**	**43**	**89.6**
Висш мед. персонал	20	46,5	20	45.5	20	46.5
- магистри	5	11,6	5	11.6	5	11.6
	Към		**Към**		**Към**	

Категория	31.12.2016 г.		31.12.2017 г.		31.12.2018 г.	
	бр.	**%**	**бр.**	**%**	**бр.**	**%**
- профес. бакалавър	15	34,9	15	34.9	15	34.9
Висш немед.персонал	23	53,5	24	54.5	23	53.5
Служители по трудово правоотношение	15	24,2	15	24.2	**14**	**22.6**
От тях заети	14	93,3	14	93,3	**13**	**92.9**
С висше мед. образование	1	7,14	1	7,14	1	7,14
- гл. специалисти	8	57,1	8	57,1	7	50,0
- изпълнители	5	35,7	5	35,7	5	35,7

Налице е кадрова неокомплектованост и застаряване на персонала. През годината три от четирите дирекции работиха при редуциран състав, което утежнява много дейността.

Най-големият проблем за инспекцията са специалистите. Кадровото обезпечаване е в крайно тежко състояние, с най-голям недостиг на лекари - липсват епидемиолог, микробиолог и паразитолог, с хигиенни специалности; санитарни инспектори; юрист.

Основната причина за кадровия дефицит е липсата на мотивация за работа в РЗИ, поради ниското ниво на заплащане.

И през изминалата година служителите многократно изразяваха недоволство от незадоволителните заплати и невъзможността, като държавни служители да имат допълнителни доходи, за което е информирано МЗ. Отпуснатите 18% към ФРЗ бяха разпределени на база годишните оценки и Наредбата за заплатите в ДА, а остатъкът е даван като възнаграждение за постигнати резултати на тримесечия - 1, 2 и 3.

Продължаваме да търсим механизми за задържане и привличане на специалисти, което е най-трудно при лекари и медицински кадри.

Всички служители са подали в срок декларации по чл.35, ал.1 от ЗКОМПИ за имущество и интереси. Направена е проверка от комисия определена със заповед на директора и не са установени нарушения. Изготвен е регистър на подадените декларациите, публикуван на интернет страницата.

Годишна оценка са получили 52 служители. Двама от тях идват с оценка от друга администрация. Има подадено едно възражение, което не е удовлетворено. Повишени в ранг са 11 държавни служители.

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТТА

Организацията на дейността на инспекцията е насочена към изпълнение на целите и задачите, поставени от държавната здравна политика. Тя е в съответствие с устройствения правилник на РЗИ, ПВТР и всички законови регламенти, имащи отношение. В началото на всяка календарна година на базата на дадените от МЗ указания за планиране на обема, кратността и тематичността на държавния здравен и противоепидемичен контрол и дейностите по профилактика на болестите и промоция на здравето и на приоритетните регионални здравно-хигиенни проблеми се изготвя **годишен план с основни цели, задачи и мероприятия, разчетени по тримесечия**.

Планът се подготвя от отделните звена, обсъжда се с директора на дирекция и директорът на инспекцията. Готовите планове изграждат годишния план на РЗИ, който се представя и приема на директорски съвет. Всеки от сътрудниците на инспекцията има работен план, като част от индивидуалния план за дейността си. Дейността в РЗИ се планира и отчита ежеседмично, чрез изготвяне на седмични планове и отчети по отдели. Същите се представят на седмично съвещание при директора на инспекцията, на което се съгласува и график за транспорта, взаимоотношения между структурните звена и решаване и обсъждане на проблеми. След приключване на всяко тримесечие се **отчита извършената дейност на ниво служител, отдел, дирекция** и се представят под формата на цифров и текстуален тримесечен отчет, които се разглеждат и обсъждат на съвещания в отделите и на Директорски съвет. Годишен текстуален, аналитичен отчет за изпълнението на целите и задачите изготвя директорът на РЗИ и го представя в МЗ.

Контролът върху дейността на служителите се осъществява текущо /интегриран в ежедневните дейности и се извършва перманентно в реално време и при необходимост се реагира своевременно/ и чрез планови и внезапни проверки. Ръководителите на структурните звена носят пряка отговорност за изпълнението на дейностите и задачите на управляваните от тях структури и упражняват ежедневен контрол върху качеството на документацията и издадените документи, на ежеседмичните отчети чрез сравнителен анализ на

изпълнението спрямо планираното за седмицата. Заключителният контрол върху дейността на звената се осъществява от директора на РЗИ ежедневно и с проверки. **Сроковият контрол** се осъществява чрез въведената през годината електронна деловодна система ежедневно от преките ръководители и главния секретар. За нарушаване на трудовата дисциплина и етично поведение е наложено наказание „Забележка" на един служител, по предложение на дисциплинарния съвет.

Организацията на административното обслужване и предоставяне на услугите, както и взаимодействието на звената и последователността на извършваните действия в тях, са разписани във „Вътрешните правила за реда и организацията на административното обслужване в РЗИ-Смолян".

В изпълнение на предписанията от проверката на Инспектората на Министерство на здравеопазването за оценка на корупционния риск са утвърдени 12 и актуализирани 25 правила и процедури във връзка с бюджетния процес, системата за финансово управление и контрол, управлението на човешките ресурси, административното обслужване и др. Разработени са различни механизми за проучване на индикатори за корупция; организирани са обучения за служители от инспекцията по прилагане на ЗПКОНПИ с лектори от Институт за модерна политика – София. На интернет страницата на РЗИ-Смолян е създадена секция „антикорупция". Обновени са процедурите по извършване на административни услуги и образците на документи за предоставянето им, описани са вътрешно-организационна система за ротация на служители и обекти.

Редовно се изпълняват отговорностите за **работа при бедствия, аварии и кризи** /БАК/. Актуализирани са: документите свързани с дейността по ОМП; схемите и списъците с информация за служителите; плановете за действие при тежка зимна обстановка. Проведено е обучение на служителите на тема „Правила за поведение и действие при бедствени ситуации". Изградено е и секретно деловодство за съхранение на класифицирана информация на организационната единица.

Директорският съвет функционира като съвещателен орган към директора и дейността му се осъществява по утвърдени правила. Проведени са 7 заседания при 5 планирани, за които са изготвени протоколи. Обсъдени са изпълнението на препоръките на Инспектората на МЗ по антикорупционната дейност и на експертите на МЗ от одита на официалния контрол на бутилираните води; обмисляната

нова организация на работа на лабораториите в системата на РЗИ, отчетената дейност и трудности в работата.

Комитетът по условия на труд в РЗИ заседава всяко тримесечие с анализ на проблеми свързани с безопасността на работата и периодично предлага на ръководството мерки за подобряване условията на труд и здравословното състояние на служителите. През годината е извършен очен профилактичен преглед на служители, работещи с видеодисплей. Предоставят се на нуждаещите се средства за корекция на зрението.

Работа в екип, зачитане интересите на служителите, принципност, справедливост и прозрачност, утвърдени в организационните правила, са базата на която работи ръководството на РЗИ-Смолян.

Прилагат се различни форми за **мотивация и удовлетвореност на служителите**, като се реализират **инициативи** свързани с отбелязване на лични и общи празници, осигуряване на добри условия за работа, квалификация, социални придобивки, участия в европейски проекти и т.н.

През 2018 г. бяхме организатори на отбелязването на професионалния празник на здравния инспектор с участието на служители от още три РЗИ - Кърджали, Хасково, Ст.Загора, с които се създадоха полезни контакти. В наситената делова програма бяха споделени и обсъдени трудности в работата ни и изготвени предложения до МЗ за тяхното преодоляване - остаряла или липсваща законодателна база, което се отразява на качеството на контрола, дефицит на квалифицирани кадри поради ниско заплащане и неглижиране на системата, потребност от обучения, свързани с новите заплахи за ОЗ. Предложихме и 15 март от професионален празник на здравния инспектор да стане празник на РЗИ, което ще бъде признание за значимостта на труда на всички работещи в РЗИ, като част от системата на общественото здраве.

Реализирани са и традиционните инициативи по повод Св. Ден на здравето. Темата на **Регионалния съвет по здравеопазване**, съвещателен орган към РЗИ, бяха проблемите на специалистите по здравни грижи в областта, чиито брой намалява поради недобри условия на труд и заплащане. Въпреки активните протести на специалистите по здравни грижи на регионално и национално нива в края на годината, реални подобрения в Смолян няма. Не е сключен нов КТД/ за разлика от този на национално ниво/ с ръководствата на болниците, не се стимулират финансово получени квалификации,

медицински специалисти напускат ЛЗ, за да работят в по-платени сектори. Напускат разочаровани и синдикалните организации.

КВАЛИФИКАЦИЯ НА КАДРИТЕ

През 2018 година са посетени 19 външни специализирани обучения от 18 служители. Обученията са проведени в следните организации и посетени от: НЦОЗА - 2-ма; ИПА - 3-ма; МЗ - 4-ма; Съюз на счетоводителите - 2-ма; Институт за модерна политика - 5-ма; Областна администрация - Смолян - 2-ма. Двама инспектори повишават образованието си за степен магистър във ФОЗ към МУ Варна.

Повишаването на квалификацията на специалистите е наложително за подобряване на пряката им дейност и за осигуряване на взаимозаменяемост при необходимост. Обучения се извършват в рамките на отделите чрез колегиуми и семинари, организирани от ръководителите им. В дирекция МД са проведени 5 колегиума, в дирекция ОЗ – 10, в дирекция НЗБ - 4. Утвърждаваме практиката да се кани външен лектор за обучение на място, което обхваща повече служители и икономически е по-изгодно. През юли месец се проведе обучение на тема „Анализ на данни и възможности за проучвания"с лектор - известен социолог. За повишаване на квалификацията са важни перманентната самоподготовка и обмен на добри практики с колеги от други РЗИ.

ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ

През годината в резултат на системни усилия от наша страна, и с подкрепа на МЗ, осигуреността с компютърната техника и развитието на информационната инфраструктура в инспекцията достигна добро ниво, което е база за ефективно прилагане на съвременните информационни технологии за повишаване сигурността и защитата на дигиталната информация в инспекцията, както и за бъдещото развитие на електроните административни услуги.

През 2018 г. се въведе регистър на компютърната техника и компютърната мрежа, който се поддържа в актуално състояние. В него се води отчет за всеки ремонт и движение на компютрите и принтерите. Извърши се преаранжиране на локалната мрежа, изгради се оптично трасе, по което се осъществява връзката с основият ни доставчик на интернет, вкл. и между двете сгради – на РЗИ и на РКМЕ. Осигурена е възможност за включване на интернет от дублиращ доставчик, при необходимост.

В инспекцията се работи с 18 информационни системи, обслужващи: счетоводната и деловодната дейност; дейността по здравен контрол; РКМЕ; електронното отчитане на биопродукти; информационно-справочната система.

В изпълнение на задължението за изцяло електронен обмен на документи между администрациите, от м. ноември е въведена в експлоатация нова програма за документооборот „Eventis R7". Проведени са групови и индивидуални обучения (в зависимост от ролите им) на всички служители за работа с деловодната система и голяма част от тях са снабдени с електронни подписи.

От 15.10.2018 г. РЗИ-Смолян е със статус „активен" участник в Системата за електронния обмен на съобщения (СЕОС), който се осъществява през деловодната система. С цел наблюдение на състоянието на електронния обмен на документи ежемесечно до 5-то число се изготвя и изпраща своевременно в ДАЕУ справка за месечния входящ и изходящ поток на документи, както и за възникнали проблеми през отчетния месец.

Инспекцията е регистриран и оторизиран потребител на Електронното служебно свидетелство за съдимост, даващо възможност да се изискват или проверяват по служебен път свидетелства за съдимост, необходими за извършваните от инспекцията административни услуги.

Предстои да се въведе електронното подаване на документи, използването на електронно подписани документи и въвеждане на повече функционалности от единната деловодна система.

От май месец се работи и в Системата за Електронно връчване към ДАЕУ. Направено е проучване от експерти на ДАЕУ за свързване на инспекцията с Единната електронна съобщителна мрежа на държавната администрация.

Работата по въвеждане на електронните услуги е съпътствана с трудности, произтичащи от големия обем и чести промени в нормативната база; липсата на правна практика за работа с нея и на визия за развитие на електронното правителство в РЗИ на ниво МЗ, както и на методична помощ от МЗ. Липсва директна комуникация с фирмата разработчик на „Eventis R7" и все още няма одобрена типова номенклатура на делата между МЗ и Държавна агенция „Архиви".

В срок се попълва информацията в Интегрираната информационна система на държавната администрация (ИИСДА). Поддържат се в актуално състояние публичните регистри и база данни, както и

интернет страницата на РЗИ. Своевременно са вписвани промените в структурата ни, информации за услугите и конкурсите. Води се регистър на електронните подписи в инспекцията и е определен списък с набори от данни, които да се публикуват в Портала за отворени данни и актуализират всеки месец.

Изготвени и изпратени в МЗ са бюджетни прогнози за 2019 - 2021 г. в областта на електронното управление и информационните и комуникационните технологии.

Процедурите за документиране, архивиране и съхраняване на информацията са регламентирани в утвърдените от Директора: Инструкция за движението на документооборота; Вътрешни правила за документооборота на електронни документи и електронна обработка на документи на хартиен носител; Вътрешни правила за работа на учрежденския архив.

За по-голяма оперативност и своевременно подаване на информация с обществено значение е утвърдена **Медийна стратегия** с разписани правила за отговорностите на длъжностните лица. Изготвена е и процедура за реда за предоставяне на достъп до обществена информация, създадена или съхранявана от инспекцията.

През годината продължи **работата по защитата на личните данни** на физическите лица, събирани в РЗИ. За привеждане в съответствие с Регламента за защита на личните данни са разработени Политика за поверителност и Вътрешни правила за защитата на личните данни; анализарани са дейностите по обработване на лични данни и конфигуриране на регистрите; предприети са мерки за информираност на субектите на данни. За защита на автоматизираните информационни системи и мрежи са преаранжирана локалната мрежа и е изградено оптично трасе за интернет връзка с основния доставчик на интернет и ново оптично трасе между сградите на РЗИ и РКМЕ.

С въвеждането на Регламент 679/2016г. се налага промяна на вътрешно-нормативните документи в инспекцията, което зависи от публикуването на ЗИДЗЗЛД.

Правната помощ в РЗИ–Смолян се осигурява от юрист по договор. Той осъществява процесуалното представителство на РЗИ пред органите на съдебната власт и оказва правна помощ при решаване на проблеми, свързани с дейността на РЗИ. Юристът изпълнява и предварителен контрол по законосъобразността на договорите, по които РЗИ е страна и граждански договори.

Наказателната дейност през годината включва: издадени **181 предписания**, най-често за обеззаразяване на питейната вода, необходимост от извършване на ремонтни дейности, отстраняване на пропуски в противоепидемичната дейност и др. За нарушения с реален здравен риск са издадени **7 заповеди** и **36 предписания за спиране експлоатацията** на обекти или части от тях или реализацията на стоки и продукти. Съставени са **21 акта за административни нарушения**. Издадени са **20 наказателни постановления** на обща стойност 10 125 лв. Средната сума на едно наказателно постановление е 542 лв. Доброволно платени са 29 НП, на стойност 11 316 лв., в т.ч. събраните от НАП. Доброволно платените НП намаляват значително. Поддържа се регистъра за движение на актовата дейност и след изтичане на сроковете за доброволно плащане незаплатените санкции се предоставят на НАП за принудително събиране. Срещат се затруднения при връчването на актовете, а спазването на чл. 43 от ЗАНН в отделни случаи води до спиране процедурата за издаване на НП. От 2019 г. ще бъде ползвана новата електронна услуга на НАП, която ще осигурява актуална информация за статуса на публичните вземания в резултат от предприетите действия от публичните изпълнители в НАП.

През 2018 г. са постъпили общо **80 жалби**, от които 26 основателни, 35 неоснователни и 19 пренасочени по компетентност към други ведомства.

Жалбите са за нарушения забраните за тютюнопушене на закрити обществени места, за влошено качество на питейната вода, за наднормен шум в жилищна зона, ниски температури в училище, хигиенни нарушения в обекти с обществено предназначение и чистота на населените места, за въшливост в детски заведения, за допускане на болни деца от инфекциозно заболяване в детско и учебно заведения и др.

Постъпилите жалби относно медицинско обслужване в лечебни заведения за болнична и извънболнична са 5, и 5 са жалбите, свързани с медицинската експертиза.

При всяка жалба е извършена задълбочена проверка за изясняване на всички факти и е изготвян отговор в срок. В случаите на установено нарушение е предприета мярка за административна принуда. Жалбите, решаването на които е свързано с компетентност на друга институция, са пренасочвани в съответния срок, като във всички случаи, жалбоподателят е уведомяван в законоустановения срок.

Административното обслужване на гражданите се извършва от две административни гишета – в сградата на РЗИ-Смолян и в сградата на стоматологичната поликлиника – РКМЕ. В края на 2018 г. с Решение на Министерския съвет № 704 от 5 октомври 2018 г. за приемане на мерки за трансформация на модела на административно обслужване, бяха заличини 5 услуги от Административния регистър на административните услуги, а останалите бяха приведени в съответствие с Административнопроцесуалния кодекс, Закона за администрацията и Закона за електронното управление.

Условията и редът за извършване на административни услуги, поискани от физически и юридически лица, са регламентирани в **38** бр. административни процедури, които са публикувани в интернет страницата на инспекцията с възможност за изтегляне на образци и формуляри и подаването им по електронен път.

На информационното табло в сградата на РЗИ е поставен ценоразпис на таксите, които се заплащат за предоставените административни услуги и ценоразпис на предлаганите лабораторни изследвания съгласно Тарифата за таксите, които се събират от органите на държавния здравен контрол.

Основна цел на административното обслужване на РЗИ - Смолян е подобряване достъпа и повишаване качеството на извършваните услуги. Ясно са разграничени административните звена на „фронт" и „бек" офис с цел пресичане на прекия контакт между искащия услугата и служителя, предоставящ услугата, предвид ограничаване на възможностите за корупция. Указан е ясно начина, по който клиентите могат да процедират, ако не са удовлетворени от дадената административна услуга или искат да направят предложения за подобряване на обслужването.

Общият брой административни услуги за 2018 г. е **9831**. Низходяща е тенденцията за броя им, който варира в зависимост от липсата или наличието на настъпили промени, изменени, отменени или приети нови нормативни актове по политиките на Министерството. Тези промени през годината наложиха голяма по обем работа по административните услуги. **Напълно обновени са процедурите по услугите,** като се обновяват и на интернет страницата и Административния регистър. Всички администартивни услуги са предоставяни в срок при спазени изисквания за законосъобразност; няма обжалвани по реда на Закона за административните нарушения и наказания; не са регистрирани оплаквания от граждани за лошо

обслужване и сигнали за корупция в поставената пощенска кутия за сигнали за корупция и в сайта на РЗИ - Смолян.

Най-голям относителен дял от предоставените услуги заемат лабораторните анализи – 42,8%, молби за освидетелстване – 26,3% и регистрация и заверка на ЛЗК- 13,6%.

През 2018 г. са поставени основи на ключови дейности – подобряване управлението на човешките ресурси, на административното обслужване и активни мерки за намаляване на административната тежест за гражданите и бизнеса чрез въвеждане на електронен документооборот с модул за електронен обмен на документи между администрациите. Ще продължиа работата за надграждане качеството на административното обслужване в интерес на гражданите и оптимизиране работата на специализираната администрация.

Бюджетът на РЗИ-Смолян за 2018 г. възлиза на 891 500 лв., в т.ч.

- за заплати, допълнителни възнаграждения и осигуровки- 708 800 лв.
- за издръжка - 178 700 лв.

По отчет в края на годината относителният дял на средствата за заплати е 74,20%, при 76,70 % за 2017 г. В сравнение с предходната година, средствата за „Персонал" са завишени със 111 935 лв. и осигурени ДМА в размер на 70 424 лв.

Приходите се формират от субсидии от републикански бюджет; такси за извършени услуги на физически и юридически лица; административни глоби и санкции по наказателни постановления; приходи от наеми.

Реализираните приходи са в размер на 72 772 лв., което е 48,51% от планирания годишен размер. За поредна година е невъзможно да се изпълни плана за приходите, тъй като при определянето им не се отчитат настъпили промени в нормативната уредба.

Динамиката на собствените приходи през годините е показана на таблицата.

Вид приходи	Приходи за 2015 г.	Приходи за 2016 г.	Приходи за 2017 г.	Приходи за 2018 г.	Сравнение с предходна година
Общо	**76 612**	**76 427**	**72 559**	**72 772**	**213**
Такси	66 495	68 430	67 367	64 608	-2 759
Глоби	8 860	6 740	3 600	9 728	6 128
Вид приходи	**Приходи за 2015 г.**	**Приходи за 2016 г.**	**Приходи за 2017 г.**	**Приходи за 2018 г.**	**Сравнение с предходна година**
Наеми	1 225	1 224	1 467	1 417	-50
Други	32	33	125	-2 981	-3 106
Продажба нефинансо. капитали	0	0	0	0	

Запазва се структурата на приходите, най-голям дял се пада на тези от такси - 88,8% и 13,4% от глоби. Увеличени са приходите в лабораториите, в резултат на сключен договор с ВиК-Смолян.

Разходите през 2018 г. са осъществени при спазване на принципа на икономичност, ефективност и целесъобразност. Осъществяван е предварителен контрол за законосъобразност преди извършване на разходите и е приложена системата на двойния подпис.

Разходите за заплати, допълнителни възнаграждения и осигурителни вноски са в общ размер на **508 002** лв., при план **531 145** лв. - 95,64%. Нарастването на размера на средствата по това перо е представено на таблицата.

Показатели	за 2016 г.	за 2017 г.	за 2018 г.
Средна годишна брутна заплата	**6 564**	**7 567**	**8 921**

в т.ч. • по трудови правоотношения • по служебни правоотношения	6 297 6 649	7 131 7 673	9 953 8 617
Издръжка на 1 лице от персонала	**2 687**	**3 081**	**3 099**

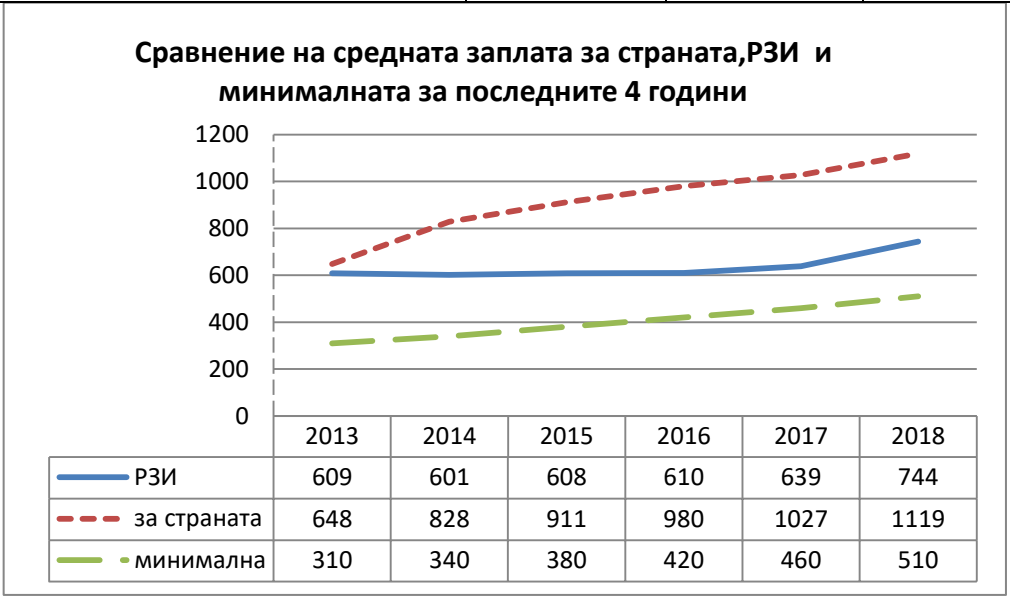

Макар и с ръст, СРЗ на РЗИ-Смолян от 2015 г. насам е по-близо до МРЗ за страната, отколкото до средната за страната, което показва изоставане в размера на работните заплати.

Отчетените разходи за издръжка са в размер на **179 749** лв., или **114** % от плана за 2018 г. Реализираният преразход е за сметка на възстановени суми от участие в европейски проекти.

В структурно отношение с най-голям относителен дял - 45,1%,са разходите за външни услуги, основно поради изплатени такси за преакредитация на ЛИ и закупуване на електронни подписи за деловодната програма. Следват разходите за ел. и топлоенергия, вода и горива – 37%, чиито значителен ръст е поради закупуване на двойно повече гориво за отопление, поради изчерпан резерв.

Предоставените средства за дейности по национални профилактични програми са усвоени 100%.

Годината приключи без финансови задължения, със значителни придобивки, необходими за изпълнение на дейността.

Финансовото управление и контрол е цялостен процес, интегриран в дейността на РЗИ. Въведена е **Система за финансово**

управление и контрол (СФУК), включваща политики и процедури, адаптирани към дейността на инспекцията и осъществявани от ръководството и всички служители Изготвен е доклад за състоянието на СФУК и е попълнен Въпросник за състоянието на системата през 2018 г., изпратен в срок в МЗ.

СТОПАНСКО ОБСЛУЖВАНЕ

Инспекцията разполага с хубава сграда на три етажа в центъра на града. Сградата е строена специално за ХЕИ през 1963 г. Поддържана е и е в добро състояние заедно с прилежащите й територии. Удовлетворява нуждите ни за момента. Предвиждаме да преустроим приземния етаж за целите на РКМЕ, с което ще се създадат по-добри условия за работа и улеснен достъп на хората с увреждания. Масивна, неизползваема сграда има инспекцията и в гр. Мадан, която е предлагана на кмета и областния управител за ползване, но няма кандидати.

Служителите във филиалите ни в Златоград и Девин използват помещения, предоставени от общините.

Работните стаи са обзаведени и оборудвани с необходимите мебели и техника и създават комфортни условия на труд. Осигурено е локално парно отопление през студените месеци на годината.

Съвместно със СТМ е извършена оценка на риска на работните места и са осигурени лични предпазни средства и работно облекло. През годината бяха проверени от лицензирана фирма съоръженията с повишена опасност. Поддържа се Регистър на трудовите злополуки, съгласно Наредбата за установяване, разследване, регистриране и отчитане на трудовите злополуки и през 2018 г. няма регистрирани такива. Провеждат се начален и периодични инструктажи на служителите по безопосност при работа. Извършена е годишна проверка на пожарогасителите /и ежемесечно/, пожарните шлангове и крановете за водно пожарогасене, както и ежегодното обучение на служителите по противопожарна безопасност, на тема „Пожарна безопасност в зимния период - причини, реакция и задължителни действия" и се проигра плана за действие при възникване на пожар.

Редовно е осигуряването на звената с материали, консумативи, химикали, транспорт, и не е допуснато възпрепятстване на дейността на специализираната администрация.

Закупени са 2 хладилни витрини и автоматично превключващ генератор, който осигурява непрекъснато електрическо захранване за

съхранение на ваксините, нов дестилатор за микробиологичната лаборатория, шумомер и нов автомобил.

Транспортното обслужване е осигурявано от 4 автомобила, които се поддържат в добро техническо състояние. При нужда се закупуват гуми и консумативи. Следи се за изминатия пробег, сменя се маслото и необходимите филтри и се извършват редовно техническите прегледи. Движението им се извършва съгласно утвърден седмичен график. Следи се за техническата изправност на служебните автомобили и при необходимост своевременно се осъществява ремонт. Поради амортизация и чести ремонти на едно от МПС, е закупен в края на годината нов автомобил, отговарящ на високопланинските условия в областта.

При извършените ни през годината четири външни проверки: текуща от РС ПБЗН - Смолян, от Агенцията за защита на личните данни, от Инспектората на МЗ и от НОИ са предписани мерки за отстраняване на пропуски, повечето от които са изпълнени, а по останалите се работи.

С общите усилия на целия колектив и сериозната работа на ръководството на РЗИ са изпълнени заложените в годишния план задачи. Не са допуснати груби нарушения на трудовата дисциплина, както и непрофесионално свършена работа. Постигнатото е показано на таблицата за общите показатели на дейността:

Година / Показател	2018 г.	
	план	изпълнение
1. Общ брой проверки	5 591	5 661
2. Среден брой проверки на 1 щатна длъжност	90	91
3. Средна кратност на проверките в 1 обект	2.1	2.1
4. Наложени глоби – средно на 1 щатна длъжност	300	163
5. Собствени приходи на 1 щатна длъжност	900	1195
6. Имунизационен обхват	96%	96.57%
7. % лекари със специалност	75%	80%

Отчита се преизпълнение по всички показатели, без наложените глоби, поради по-малкия обем наказателна дейност. За поредна

година много добър показател е имунизационният обхват - близо 96,6%, в резултат на осигуряването на всички ваксини и отговорната работа на ОПЛ-и. През годината не са регистрирани епидемии от инфекциозни заболявания и хранителни взривове, включително от грип. Отчетена е задържаща се ниска обща заразна заболяемост- 523,85 на сто хиляди. Няма динамика при паразитните болести, с традиционно ниска честота.

Надзор на заразните болести

Подлежащите на противоепидемичен контрол обекти към 31.12.2018 г., са 592 при 596 за 2017 година. Извършени са общо 1548 проверки /текущи, тематични и по писма на МЗ/ на подконтролните обекти, при планирани 1446. Успоредно са проверявани и по **ЗИД на ЗЗ за забраната на тютюнопушенето в закрити обществени места в лечебни и детски заведения**, при които не са констатирани нарушения. 21,28% от проверените обекти са обхванати с лабораторен контрол. Предимно проби от инструментариум, специална медицинска апаратура и ръце на медицинския персонал. Целенасочено е обръщано повече внимание на специалната медицинска апаратура и инструментариум, ръце на медицинския персонал - важен фактор за възникване на ВБИ. 0,19% от пробите са с отклонения, за сметка на повърхности и специална медицинска апаратура. Издадено е предписание за отстраняване на неблагополучията и проведено обучение на персонала за спазване на дезинфекционния режим в обекта. Повторно взетите проби са без отклонения. Общият брой издадени предписания са 147, няма съставени актове.

Извършени са всички указани в началото на годината и по писма на МЗ тематични проверки. За резултатите са изпратени доклади. През годината са извършени и немалко дейности по изпълнение на задачи, произтичащи **от национални програми по профилактиката, контрола и надзора на заразните болести.** Реализирани са плануваните систематични и тематични проверки и лабораторен контрол в обектите. Извършени са своевременно допълнителни дейности и проверки по писма на МЗ, основно свързани с имунопрофилактиката и национални програми.

Успоредно с контролната дейност е оказвана консултативна и методична помощ на лечебните, детските и учебно-възпитателните заведения по актуални проблеми и текущи задачи по имунопрофилак-

тика, ВБИ, противоепидемичния режим в лечебните заведения, ДДД дейности, организационно-методична помощ по проблемите на местните и внасяни паразитози.

Извършени са немалко дейности по изпълнение на задачи, произтичащи **от национални профилактични програми:**

1. **<u>Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и СПИ</u>**

Оказана е методична помощ на ЛЗ и обучения на медиците по превенция на кръвнопреносими болести вкл. ХИВ, хепатит Б и С. Разпространени са информационни материали за клиниката, ранното откриване и лечение на хепатити,ХИВ и СПИ. Редовно са изготвяни справки за усвояване и заявки на диагностикумите за ХИВ/СПИН и СПИ до МЗ. Проведен е успешен външен контрол по диагностика на ХИВ, хепатит Б и С и сифилис на лабораториите в отдел МИ.

2. **<u>Национална програма за превенция и контрол на туберкулозата в Република България”</u>**

Всяко тримесечие са провеждани срещи с DOTS мениджъра за областта и завеждащия на Кабинета за лечение и диспансеризация на болни и контактни на туберкулоза към МБАЛ Смолян и се анализират епидемиологичните данни за туберкулоза в областта, изготвяни са аналитични доклади за извършените дейности и регистрираните случаи, проведен е скрининг в домовете за лица с умствена изостаналост и психични заболявания, хосписите и местата за временно настаняване с обхванати 169 лица. При 6 е открита ЛТБИ и е стартирано лечение.

3. **<u>Национална програма за първична профилактика на рака на маточната шийка</u>**

С цел повишаване информираността на родителите са организирани родителски срещи в училищата в гр.Смолян, предоставени са 550 бр. информативни материали и писма до родителите с описание на заболяването и профилактичния ефект на ваксините. Проведени са срещи с медицинските специалисти от училищата и личните лекари срещи, оказана е методична помощ на ОПЛ във връзка с правилното определяне на подлежащите на имунизация момичета. Разпространени са плакати в лечебни заведения и обществени сгради.

По данни на ОПЛ и РЗОК обхванати с първи прием ваксина 12 годишни момичета са 18 /3,8%/ и с втори прием – 13, а 13 годишните момичета са 4 /0,95%/ с първи прием и 11 с втори прием. За поредна година имунизационният обхват сред целевите групи е много нисък за

разлика от първата година от стартирането на програмата - около 20%. Основна причина за неприемане на ваксината от страна на родителите, считаме че са различните мнения за безопасността и нуждата от нея, получавани вкл. от лекари, както и недоверието в институциите.

4. Национална програма за профилактика и контрол на векторно-предавани трансмисивни инфекции при хората в Р.България

Събрани и изпратени в НРЛ са 60 бр. серумни проби с цел провеждане на сероепидемиологично проучване за изясняване разпространението на Западно нилска треска и предаваните с флеботоми инфекции в страната; на всички лечебни заведения в областта са предоставени препоръки за действие при ухапване от кърлеж; на интернет - страницата и местните медии са публикувани материали за кърлежопредаваните инфекции и предпазването от тях. След наше предписание са извършени дезакаризации на тревни площи във всички общини 369, 176 дка; в лабораторията на РЗИ. са изследвани 33 лица и са извършени 56 проби за Ig M и Ig G антитела. Положителни са само две проби за Ig M, които са потвърдени в референтна лаборатория към НЦЗПБ.

Изготвени и изпратени са напомнителни писма до директори и управители на МБАЛ, ЦСМП, ДКЦ, МЦ и ОПЛ, по ситуацията с маларията в световен мащаб и у нас, клиничните и диагностичните ѝ особености, новите постановки за лечение на резистентната и усложнена малария, препоръките на СЗО за химиопрофилактика, както и профилактичните и противоепидемични мерки за недопускане на местно разпространение и на други тропически паразитози.

На интернет - страницата на инспекцията и местните медии е публикувана информация за начините на заразяване и предпазване от кърлежовопреносимите трансмисивни инфекции и малария.

По цитираните национални програми се работи от години и не срещаме трудности, с изключение на обхващането с ваксината срещу РМШ.

ИМУНОПРОФИЛАКТИКА

Дейностите по имунопрофилактиката са сред приоритетните, оценяйки значимостта ѝ за ограничаване на заразните болести.

И през тази година са осигурени необходимите за областта количества ваксини за задължителните имунизации и реимунизации на подлежащите лица. Стриктно са спазвани изискванията на хладилната верига при доставяне на биопродукти в РЗИ и ЛЗ. Инспекцията разполага с много добра хладилни техника и чанти за получаване и съхранение на биопродуктите. Редовно се следи и регистрира температурата на съхранение. Раздаването е ежемесечно. На ОПЛ е оказвана методична помощ за определяне точния брой подлежащи лица и оптимално използване на наличните ваксини предвид срока на годност. Затруднения имаше по планирането на необходимите количества ваксини, поради извършване на основна имунизация с петкомпонентна ваксина, а на родените след 01.10.2018г.–с шесткомпонентна ваксина и разпределени биопродукти с кратък срок на годност.

Отчетът за профилактичните имунизации и реимунизации през годината е изготвен на база представените сведения „3" - 23а от личните лекари. Извършени са общо 15 181 манипулации - 5275 имунизации и 9906 реимунизации. И**мунизационният обхват е 96,57%, а реимунизационният е 76,44%. Общият обхват е 82,41%.**

На таблицата са показани данни за обхвата при различните ваксини.

Имунизации	**Брой подлежащи / Брой имунизирани**		**Имунизационен обхват %**		
			2018 г.	**2017 г.**	**2016 г.**
Туберкулоза					
- новородени BCG	472	463	98,09	98.17	98,1
Хепатит В					
-първи прием	472	467	98,94	98.90	98,2
-втори прием	364	361	99,17		100
-трети прием	204	188	92,15		100
Петкомпонентна ваксина ДТКаПиХИБ					
-първи прием	364	359	98,62		100
-втори прием	341	324	95,01		100
-трети прием	307	289	94,13		100
Шесткомпонентна ДТКаХепБПиХИБ					
-първи прием	176	167	94,88	98.57	96,4
-втори прием	215	199	92,55	97.96	95,8
-трети прием	218	214	98,16	98.21	96,8

Пневмококова ваксина					
-първи прием	564	560	99,29	97.51	97,6
-втори прием	554	525	94,76	97.43	98,6
-трети прием	554	523	94,40	99.06	98,4
Морбили, Паротит, Рубеола /Треваксина/					
- деца на 13 мес.	569	558	98,06	97.3	98,5
ОБЩО			**96,57**	**98,1**	**98,2**

През 2018 г. няма съобщени нежелани реакции след ваксинация.

Основни причини за отлагане на имунизации ОПЛ изтъкват:

- Миграцията на територията на страната и извън нея. В пациентските листи на ОПЛ има деца, които са извън страната, но съществуват като подлежащ контингент.
- Неявяване при личния лекар за извършване на имунизация или реимунизация, въпреки многократните напомняния от негова страна.
- Отказ от имунизации на родители, повлияни от негативни публикации в медии.

Областната специализирана комисия за освобождаване от имунизации в два случая е отложила имунизации по медицински противопоказания за шест месеца и една година.

Целеви имунизации и реимунизации са:

1. Имунизация срещу бяс - на 27 лица, всички постекспозиционно, наранени от безстопанствени кучета, предимно със средно тежки ухапвания на горни крайници.

2. Имунизация срещу коремен тиф – на 6 лица с имунизация и 35 с реимунизация, всички от домове за възрастни лица с психични разстройства.

Препоръчителни имунизации и реимунизации, както следва:

1. Имунизация срещу **човешки папиломен вирус**

- ✓ 12 годишни момичета - от общо 468 с първи прием са обхванати 18 и с втори прием 13.
- ✓ 13 годишни момичета - от общо 419 с първи прием са обхванати 4 и с втори прием - 11.

Няма отчетени обхванати лица в други възрасти.

2. Имунизация срещу **ротавирусни инфекции**

- ✓ двудозова схема - с първи прием са 124 деца и 128 са получили втори прием.
- ✓ тридозова схема–с първи прием 46 деца, с втори прием 25 и трети прием 38.

3. Имунизация срещу **грип** – на 203 лица - от ОПЛ са 132 лица, а в имунизационния кабинет на РЗИ –71, хора в различна възраст.

4. Реимунизация срещу **тетанус** при нараняване - 201 лица.

Няма регистрирани ваксинопредотвратими заболявания, включени в имунизационния календар.

ЗАРАЗНА ЗАБОЛЯЕМОСТ

През 2018 година, в сравнение с предходната година, в областта се регистрира незначително завишаване на заразната заболеваемост за сметка основно на случаите на чревни инфекции. Няма съобщени и регистрирани епидемични взривове от заразни болести. Своевременно са проучвани, регистрирани и съобщавани заразните и паразитни болести и предприемани необходимите противоепидемични мерки. С оглед информираност на населението по проблемите на заразните болести и паразитозите през цялата година е предоставяна актуална информация на местните медии за епидемичната обстановка в областта.

Регистрираната обща заразна **заболяемост е 523,85%ооо** /562 случая, без грип и ОРЗ и паразитози/, при 496,23%ооо за 2017 г. /543 случая/. Незначителното завишаване се дължи на малко по-големия брой ентероколити и скарлатина.

61,2% /344 болни/ са хоспитализирани в инфекциозно отделение на МБАЛ Смолян и други лечебни заведения. Повечето са били в тежко и средно тежко състояние. Извършени са епидемиологични проучвания на 146 заразни огнища.

Няма съобщен случай на болен починал от заразно заболяване.

В структурата на общата инфекциозна заболеваемост, както и предходната година, **преобладават чревните инфекции.**

Групите инфекции се разпределят по следния начин:

- ✓ **чревните инфекции** – 53,91% срещу 48,25% за 2017 год.

- ✓ **въздушно-капкови инфекции** – 38,61% срещу 44,93% за 2017 год**.**
- ✓ **вирусните хепатити** – 6,04% срещу 5,52% за 2017 год.
- ✓ **невроинфекции –** 0,71% срещу 0,55% за 2017 год.
- ✓ **трансмисивните инфекции** - 0,53% срещу 0,55% за 2017 г.

С най-нисък относителен дял е ХИВ инфекция – 0,17% срещу 0,18% за предходната година.

По нозологични единици в структурата, по относителен дял най-често се подреждат:

- ✓ ентероколитите - 45,55%, срещу 41,06% за 2017 год.
- ✓ варицела - 30,96%, срещу 37,01% за 2017 год.
- ✓ ротавирусен гастроентерит – 5,87% срещу 5,15% за 2017 год.
- ✓ скарлатина – 5,69%, срещу 3,49% за 2017 год.
- ✓ вирусен хепатит тип А – 4,44%, срещу 5,34% за 2017 год.

При въздушно-капковите инфекции най-висок е относителният дял на варицела – 80,18%, следвана от скарлатина - 14,74% и туберкулоза – 5,06%.

Заболеваемостта от грип и ОРЗ е 4458,26 на 10 000 при 3801,54 на 10 000 за 2017 г. Най-често е във възрастови групи 0-4 г. и 5-14 г. Завишаването на заболяемостта достигна предепидемични стойности, но не е обявявана епидемия за поредна пета година. За доказване етиологията на респираторните инфекции са взети 10 проби /назофарингиални секрети/ от пациенти с клиника на грип и са изпратени за изследване в референтна лаборатория „Грип и ОРЗ". При 4 лица се изолира грипен вирус тип В /Ямагата/ и при 2 лица – грипен вирус тип А/H1N1/.

През последните пет години в областта не се наблюдава съществена динамика на **заболеваемостта от туберкулоза**. През 2018 г. тя е снижена и е под средната за страната - 11 случая на туберкулоза, заболеваемост **10,25%ооо** срещу 24 /**21,93%ооо /** за 2017 година**.** Трима са с туберкулоза с бацилоотделяне. Заболелите са във възрастовите групи над 50 г., 64% от тях са над 60 години и са от различни населени места в областта. Повечето са от общини Смолян, Мадан, Борино и Рудозем. Контактните са 165, като на 163 лица е проведен кожен туберкулинов тест на Манту. Открити са 6 лица с латентна туберкулоза и са обхванати с химиопрофилактика. Поради много ниската заболеваемост има вероятност за пропуски в диагностицирането на болестта.

Заболеваемостта от чревни инфекции се запазва в приблизително близки стойности. През 2018 г. е леко завишена - 282,43%ооо Случаите се регистрират целогодишно.

В **структурата на чревните инфекции** най-висок е относителният дял на ентероколитите – 84,48%, следвани от ротавирусните гастроентерити – 10,89%, салмонелозите – 3,63% /11 бр. от S. Enteritidis – 6 и S.Typhimurium – 3 и по един случай на Salm. гр. C и D/ и шигелози – 0,99% /3 бр. от Ш.Флекснери /

Не се наблюдава съществена динамика при регистрираните случаи на вирусен хепатит в сравнение с предходната година. Регистрирани са общо 30 заболели, заболеваемостта е 31,69%ооо срещу 27,41%ооо за 2017 г. От тях:

- Вирусен хепатит тип А – 25
- Вирусен хепатит тип Б – 2
- Вирусен хепатит тип С – 4,
- Неопределен тип – 3

Всички случаи на хепатит А са лабораторно потвърдени. Регистрираните заболели са основно от община Златоград през есенно-зимния сезон. При проучването първите случаи не съобщават за контакт с болен и няма връзка между тях. Предвид контактно-битовия път на предаване на инфекцията заболяват някои от контактните лица. Засегнати са най-много деца и млади хора от 5 г. до 44 г. - 96%. За ограничаване разпространението на заболяването са връчени предписания на всички лечебни и здравни заведения в град Златоград за предприемане на противоепидемични мерки. Уведомена е и ОДБХ. С цел повишаване информираността на населението по отношение на клиниката на вирусния хепатит тип А и предпазването от заразяване се изготви и разпространи брошура.

Регистрираните **невроинфекции** са 4, което формира заболеваемост 3,72%ооо срещу 3 заболели лица и заболеваемост 2,74%ооо в сравнение с предходната година. Регистрирани са:

- 3 случая на вирусен, един от тях е лабораторно потвърден - доказани са антитела на грипен вирус тип А;
- 1 случай на бактериален менингоенцефалит, стрептококов/ S.dysgalactiae/.

През последните пет години са регистрирани само единични случаи на **лаймска борелиоза**. Заболелите са след ухапване от кърлеж, във възрастовите групи 15-59 г. и 60-64 г. Лабораторно потвърдени са, лекувани в инфекциозно отделение.

Регистриран е 1 случай на **Марсилска треска**, съобщен от РЗИ гр.Шумен. Болната е хоспитализирана в инфекциозно отделение гр.Шумен, където живее от около една година. През последните 10 години на територията на нашата област няма случаи на Марсилска треска.

Няма регистрирани полово-предавани инфекции. Има новооткрит и регистриран случай на 1 пациент с ХИВ.

Заболеваемостта от паразитози в областта традиционно е ниска, вкл. и от **ехинококоза,** която в последните 10 години е под средната за страната. За 2018 г. е регистриран 1 случай, **заболяемостта е 0.93 %ooo**, а през 2017 г. е била 3.66 %ooo, 2016г. - 2.69%ooo. Допускаме и пропуски в регистрацията на случаите, защото лечебните заведения в областта не работят по клинична пътека за лечение на ехинококоза.

От другите паразитози обичайно има единични случаи. Същото се установява и при обследванията на децата в детските заведения за ентеробиоза и жиардиаза.

Регистрирани са два случая на трихинелоза - заболяемостта е 1.86%ooo, докато през 2016 г. и през 2017 г. не са регистрирани случаи на трихинелоза.

За внесена малария са изследвани 2 лица, отрицателни са.

ВЪТРЕБОЛНИЧНИ ИНФЕКЦИИ

Във всички лечебни заведения в областта са създадени комисии по ВБИ съгласно Закона за лечебните заведения и Наредба № 3 / 08.03.2013г. за утвърждаване на медицински стандарт по превенция и контрол на вътреболничните инфекции. Всяко лечебно заведение разполага с годишна програма за профилактика и контрол на ВБИ и програма за ограничаване на АМР.

Регистрирани са 185 болни с ВБИ срещу 164 за предходната година, при 35 389 хоспитализирани болни. **Заболеваемостта е 5,22 на 1000**, при 4,89%oo за 2017 година.

В общинските болници, ЦПЗ и СБР за поредна година не са регистрирани случаи на вътреболнични инфекции. В тях са преминали и по-малък брой пациенти, нямат интензивни отделения и тежко болни, а и по-кратък е престоят на пациентите в лечебното заведение. Единствено в МБАЛ Девин се регистрира един случай – локална инфекция свързана с периферен венозен източник, неизследвана.

Основно са регистрирани в МБАЛ Смолян поради по-голямата леглова база, наличието на повече специализирани отделения, отделение за интензивно лечение и повече преминали пациенти. От хоспитализирани 14 064 хоспитализирани, 13,08%о са с ВБИ, при 11,07%о за 2017 година. По-голям процент от регистрираните нозокомиални инфекции са микробиологично доказани. Най-много са случаите в ОАИЛ /62%/ и ХО /18%/. Водещи в ОАИЛ са инфекциите на долни дихателни пътища, различни от пневмония, а в ХО – инфекции на хирургичното място и с водещо участие в етиологичната структура съответно род Псевдомонас, Ацинетобактер и Ешерихия коли. Относителният дял на лекуваните с антибиотици пациенти изписани от лечебните заведения за болнична помощ в областта е 26,56% при 29,06% през 2017 година.

Поддържа се недостатъчно ниво на регистрация на ВБИ, особено това се отнася за общинските болници, в които за поредна година няма регистрирани инфекции. През 2018 година не се наблюдава съществена динамика в регистрираните инфекции, свързани с медицинското обслужване в лечебните заведения за болнична помощ и в тяхната нозологична и етиологична структура.

В **отдел "Медицински изследвания"** се извършват клинични микробиологични, паразитологични и серологични изследвания. По щат отделът се състои от началник на отдел, 4–ма мл. експерти и един хигиенист. Трима от експертите са дългогодишни и опитни специалисти и се справят много добре. Към 31.12.2018 г. остава трайно вакантна длъжността на началника на отдела. На граждански договор в отдела работи специалист-паразитолог.

Изследвани са общо 11 888 проби, при 13 228 предходната година. Динамиката на пробите се обуславя предимно от потребностите на отдел ПЕК, съобразно епидемиологичната обстановка и работата по националните профилактични програми: Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции и Национална програма за профилактика и контрол на векторно-предавани трансмисивни инфекции при хората в Република България."

Извършени са с профилактична, епидемиологична и диагностична цел микробиологични и вирусологични изследвания общо на 2452 бр. проби, при 2605 бр. за 2017 г. Основен дял се пада на пробите по профилактични и епидемиологични показания - 2363 бр. С диагностична цел са извършени 89 бр. изследвания, при 130 бр. за 2017 г. Броят им е малък предвид, че не се работи с РЗОК.

Паразитологични анализи са извършени на 9436 броя проби, с 9517 броя анализи. Морфологичните са 9511, а имунологичните – 6 бр. Изследваните 5938 лица са предимно по профилактични показания – 98.69%.

Пробите се изработват качествено и своевременно. Лабораторните журнали и документацията се водят коректно. При извършения вътрешен контрол на дейността на мл. експерти не са констатирани пропуски.

През годината отделът взе успешно участие в първия модул за външна оценка на качеството по паразитология и диагностиката на СПИН, хепатит В, хепатит С и сифилис.

МЕДИЦИНСКИ ДЕЙНОСТИ

През годината е работено отговорно и под напрежение поради редуциран състав в дирекцията почти наполовина, в резултат на дългосрочно отсъствие на един инспектор по болест и двама поради неплатен отпуск, и двете незаети длъжности. В дирекцията освен директорът има само още един лекар, което е недостатъчно предвид широкия спектър на контрола от лекари. На проведения конкурс за инспектор не се яви кандидат. Предстоят нови конкурси, но не сме оптимисти за привличане на лекари.

Медицинското обслужване в областта запазва облика си и през 2018 г. На територията на областта подлежат на контрол от РЗИ:

№	Лечебни заведения	2016 г.	2017 г.	2018 г.
1	Лечебни заведения за болнична помощ	8	8	8
2	Лечебни заведения за първична медицинска помощ	75	75	74 от тях 65 с РЗОК
3	Лечебни заведения за първична дентална помощ	135	132	132
4	Лечебни заведения за специализирана медицинска помощ, в т.ч. МЦ, МДЦ, ДКЦ	96	96	87
5	Медико-диагностични лаборатории	8	8	8
6	Медико-технически лаборатории	21	21	22
7	Хосписи	1	1	1
8	Регистрирани лица, упражняващи неконвенционални методи за благоприятно повлияване на индивидуалното здраве	3	3	3
9	ЦСМП и филиали	10	10	10

10	Аптеки	53	53	53
11	Общинска администрация	10	10	10
12	Състави на ТЕЛК	1	1	1
ОБЩО		**421**	**418**	**409**

Броят на ЛЗ приблизително се запазва.

През м. февруари бе изготвена от областната комисия проект на ОЗК, а през месец май е приета НЗК, която удовлетворява потребностите от медицинска помощ на областта. Определени са повече легла от предложените за дейности по физикална и рехабилитационна медицина предвид добрите позиции на лечебните заведения на пазара на рехабилитационни услуги. Проблемно остава осигуряването на предвидените в ОЗК потребности.

През годината заработи така потребната за региона структура по инвазивна кардиология към областната болница, в която вече се спасяват човешки животи и се осъществява добър обем на дейност. За шест месец са преминали 750 пациенти с нестабилна стенокардия и инфаркти. Повече са през студените месеци. Увеличава се заболеваемостта при младите хора.

От месец август областната ТЕЛК е приведена и работи по изискванията на променената Наредба за МЕ, по новата методика за освидетелстване. Ръководството на РЗИ съдейства за своевременно адаптиране на структурата към промените и не е допуснато забавяне в осъществяването на медицинска експертиза. Служителите ни извършиха преноса на данни от е-масиви на РКМЕ и ТЕЛК-Смолян относно освидетелстваните лица, по предоставената процедура в МЗ.

Относителният **дял на освидетелстваните лица от ТЕЛК спрямо населението на областта от 2010г насам е средно около 2,5%.**

Регионалната картотека на медицинските експертизи /**РКМЕ**/ при РЗИ-Смолян извършва **значителна по обем работа.** Със стартирането на онлайн Национална система на медицинската експертиза се увеличи двойно компютърната обработка на документите, тъй като едновременно се обработват и по „КМЕД+“, което се налага от необходимостта за справки на данни, които новата система не предоставя.поради. Въпреки това дейността се изпълнява качествено и в срок. Всяко МЕД, което бива обработено, архивирано и надлежно съхранено по ЕГН е с изготвен опис. През м. декември започна и приключи в срок, въвеждането статуса на постановените от ТЕЛК ЕР.

На медицинската комисия на ТП на НОИ-Смолян са предоставени 2064 медицински експертни досиета по опис и са подредени 2048 техни решения. Продължава да намалява броят на обжалваните експертни решения на ТЕЛК. Трикратно за годината е проверена организацията на работа и експертната дейност на единствената в областта ТЕЛК към МБАЛ „Д-р Братан Шукеров" АД. Кадрово комисията е окомплектована. Болните се преглеждат само от лекари. Спазва се реда за експертиза. Пациентите получават срещу подпис екземпляр от експертното решение и подробни разяснения за последващите действия, които трябва да предприемат. Медицинската експертиза в областта е обезпечена.

Болничните лечебни заведения продължават да се борят с липсата на специалисти, с покриване изискванията на МС, с лимитите за дейност и натрупаните задължения. Намират се временни решения, които не дават сигурност за работа. Двукратно през годината областната болница изпада в критични ситуации поради липса на педиатри. Проблемът в ДО през м. март бе преодолян със съдействие и на РЗИ, но в края на годината ситуацията се повтаря и с ННО, и все още се търси изход. Най-тежък дефицит има от педиатри, неонатолози, анестезиолози и редица други специалисти**.** Установява се и нефункциониране на структури, за които има разрешение за дейност - напр. в МБАЛ-Девин неработещи са 3 отделения – по Гинекология, НБ и ФРМ, поради променени изисквания в нац. рамков договор ; в Мадан – ФРМ. В почти всички общински болници е налице недостатъчен обем дейност в отделения по педиатрия и хирургия, а в СБР има много голяма натовареност на рехабилитаторите.

Незадоволителна е използваемостта на леглата в болниците на областта - средно около 65%. Висока използваемост има в ЦПЗ-Смолян, в отделението по ортопедия и травматология на МБАЛ-Смолян отделенията по нервни болести в Мадан и Златоград. Същото се отчита и при дейности по пневмология и фтизиатрия в МБАЛ-Смолян и Девин.

Извършено е анкетиране в болнични лечебни заведения във връзка с корупционни практики и удовлетвореност на пациентите, резултатите от което показват съществуващ неголям риск от корупционно поведение на медицинските специалисти и удовлетворение от оказаните грижи от различните категории персонал в ЛЗБП.

В доболничната медицинска помощ, със струпване на специализираната медицинска помощ в областния град, се нарушава

правото за равнопоставен достъп до медицинска помощ на хората от малките и отдалечени населени места. Специфичните географски характеристики и недобрата инфраструктура затрудняват своевременния транспорт не само на пациенти по спешност, а и на самотните възрастни хора.

Осигуреността с лекари и лекари по дентална медицина в доболничната помощ е съпоставима с тази за страната. Проблемни са някои специалности, като онкология, детска неврология и психиатрия. Особено остра е нуждата от онколог предвид регистрираната висока смъртност в областта от тази патология. Поради ограничения брой онколози в страната до този момент няма кандидат да работи в Смолян.

При проверките на ЦСМП и деветте филиала, както и на аптеките в областта по ЗЗ и ЗЛПХМ и ЗКНВП не са установени груби нарушения. През годината не е имало поводи за сезиране на ИАМО. Наказателни постановления на ЛЗ не са налагани.

Извършени са всички дейности по проучване на потенциалните рискове за здравето на населението при бедствия, аварии и инциденти от невоенен характер, потребностите от медицинска помощ, ресурсите на лечебната мрежа и разработени плановете за медицинското осигуряване на населението. Проверка от междуведомствена комисия от гр. София даде добра оценка.

Упражняван е контрол по дейностите по Национална програма за подобряване на майчиното и детско здраве в МБАЛ –Смолян. Спазват се изискванията за изпълнение и документиране на дейностите. За допуснати пропуски са дадени препоръки за коригиране. В РЗИ е определен регионален координатор по програмата.

Подготвени са напълно документите за модернизиране на ФСМП и СО по проекта на МЗ по ОП „Региони в растеж" и предадени в МЗ.

Всички писма на МЗ са изпълнени и е даден отговор в поставените срокове.

През 2019 г. до доокомплектоване на състава, работата в дирекцията ще се извършва по приоритети, като се набляга на проблемите в региона.

ДИРЕКЦИЯ ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ

Целите, заложени в годишния план на отдел ДЗК, са изпълнени – проверки в подлежащите на контрол обекти, инспекции на продукти, стоки и дейности със значение здравето на човека, мониторинг на факторите на жизнената среда.

Извършени са 3998 проверки, при план 3984, от които 3194 броя в обекти с обществено предназначение; 293 броя по писма на МЗ и други (при 249 за 2017 г.); 250 броя за спазване забраната за тютюнопушене в ЗОХ и административни сгради; 102 броя проверки по химикали; 55 броя проверки на стоки; 63 броя проверки по жалби; 25 броя проверки на дейности; 16 броя проверки на нотифицирани стоки по „GRAS – RAPEX" (0 за 2017 г.);

Много натоварена беше работата в отдел ДЗК в резултат на отсъствието на ключови специалисти, многократни сериозни жалби срещу поставяне на базова станция в гр. Смолян, производства на бутилирани води, шума от локални източници, създадени рискови ситуации в обекти с обществено предназначение. Напрежение в работата на отдела създаде и проведения **вътрешен одит на официалния контрол на бутилирани води** от М. Отчитаме, че макар и форма на контрол върху дейността, одитът се оказва необходим и полезен инструмент за обучение на инспекторите и усъвършенстване на контролната дейност. Отчетените слабости ще бъдат преодолени и с подкрепата на държавните експерти. Изготвен и представен в МЗ е план за изпълнение на препоръките, по който се работи. Предлагаме да се провежда перманентно обучение на осъществяващите този вид контрол, така както се практикува с контрола на химичните вещества и смеси напр.

Най-тежък и конфликтен в работата на отдел ДЗК е контролът по **спазване забраната за тютюнопушене**. Обекти, в които многократно са съставяни актове, продължават да не спазват забраната. Наличието на по-строги нормативни лостове, като заповеди за спиране на експлоатацията на обектите, биха подпомогнали ефективността на контрола. Голям проблем е и невъзможността за връчване на актове на фирмите. Предоставените адреси на фирмите в търговския регистър са фиктивни. Инспекторите съставят актове на юридическите лица, но не могат да бъдат връчени и да влезнат в сила. Липсата и на ясно разписана конкретика в Закона за здравето, позволява на търговците системно неспазване на забраната, въпреки съставените актове и заобикаляне на закона, чрез изграждане на найлонови и други конструкции;

Най-много отклонения от нормите са констатирани при контрола върху **качествата на водата в плувните басейни**. При 1/5 от взетите проби за изследване по физико – химични показатели има отклонения по показатели амониеви йони, нитрити, окисляемост, остатъчен хлор и активна реакция и в единични проби по показател колиформи. Издадени са предписания за спиране експлоатацията на обекта за 48 часа, които са допринесли за своевременното отстраняване на несъответствията в качеството на водата, криещи здравен риск.

При контрола на продукти и стоки със значение за здравето на човека, проблем остава спазване на разпоредбите при предлагане на **дрехи втора употреба.** Утвърдилата се практика, свързана с продажбата на обувки и бельо в много области на страната, е голяма пречка за спазването на нормативa и прилагането на санкции. Търговците познават тези практики и обвиняват контролиращите в двоен стандарт.

През втората половина на годината са извършени 54 проверки за **контрол на шума от локални източници** с 3 нарушения и издадени предписания за спиране на обектите. Проверени са и 28 сигнала за озвучаване на открити площи на ЗОХ в жилищни зони в периода 23-07 часа, препратени от тел. 112., които не са потвърдени.

Относно **спазване на хигиенните изисквания на гробищни паркове** бе срещнато неразбиране от страна на кметове за предприемане на мерки за почистването им, предвид реална заплаха за здравето на хората от наранявания и ухапвания от влечуги. Изтъква се обичайно липса на финансови средства, макар че с по-добра организация може да се постигне резултат. По този повод, след разговори с кметове, РЗИ ще инициира през следващата година съвместна кампания с общините за почистване на гробища от гражданите. Считаме, че някои от изискванията на наредбата са неприложими за гробища в малки населени места/селца, махали/ и добре би било да бъде актуализирана.

Добри резултати се отчитат по контрола на химичните вещества и смеси в резултат на задълбочената предварителна подготовка, натрупания професионален опит и обученията на МЗ на инспекторите.

Традиционно добри са показателите на водите за питейно-битови цели. Процентът на стандартност на изследваните проби питейни води по химични показатели е – **99.34%**, а по микробиологични показатели е – **97.36%**. Във всички случаи на несъответствие в качеството на питейната вода са предприемани навременни и

адекватни мерки, за да се осигури населението с безопасна и чиста питейна вода, отговаряща на Наредба № 9 (Обн. ДВ. бр. 30 от 2001 г.). Всички водоснабдителни зони на територията на Смолянска област са обхванати с контролен мониторинг и няма установени трайни отклонения в качеството на питейната вода.

Във връзка с промените в Наредба № 9 за качествата на водата за питейно битови цели са проведени работни срещи с представители на „ВиК" ЕООД за задълженията им по изпълнение на измененията, вкл. и разработването на оценка на риска за водоснабдителните зони. Препоръча се приоритетно да се направи оценка на риска на водоснабдителните зони, включващи повърхностни водоизточници.

Лабораторни изследвания

Дейността на Лабораторни изследвания е насочена към обективизиране на държавния здравен и противоепидемичен контрол, както и предоставяне на услуги по искане на физически и юридически лица.

Качеството на извършваните лабораторни анализи се осигурява чрез спазване и поддържане на изискванията на внедрената система за управление. През м. май 2018 г. е извършена оценка на място за преакредитация от ИА БСА. Лабораторията има ефикасно действаща система за управление, структура, политика и процедури, които съответстват на всички изискванията на БДС EN ISO/IEC 17025:2006 и е преакредитирана в срок до 2022 г.

Периодично се извършва проверка на дейността на експертите, както по документи, така и чрез надзор върху аналитичната дейност. За целта се изготвят протоколи. Резултатите са добри и са отразени в протоколи. Всеки служител има изработен индивидуален работен план, на базата на който се извършва оценяването му.

Дейността на лабораторията е представена на таблицата.

Сектор	2016 г.	2017 г.	2018 г.	Спад в % /2018-2017г./
	Бр. изследвания	Бр. изследвания	Бр. изследвания	
Физикохимични изследвания на води	7278	9610	7549	21.5
Санитарна микробиология	5811	7788	6126	21.4
Фактори на средата	652	707	592	16.3

Обемът на работа в лабораторията за изпитване намалява от години, в съответствие с указания брой проби по ДЗК и ПЕК, както и поради значително намаляващия брой на пробите по заявки на граждани. Последните са в резултата на ползването на частна лаборатория от гр. Пловдив от операторите на хранителни обекти след преминаване на официалния контрол на храни към БАБХ през 2011 г. Значително редуцираното строителство на нови обекти в региона се отрази на обема работа по факторите на средата. Независимо от тези обстоятелства, считаме че за ефективността на ДЗК се налага РЗИ да поддържа акредитирана лаборатория за изследвания. Подробно, аргументирано становище е изпратено до МЗ през м. октомври. Ръководството на инспекцията ще търси решения за оптимизиране натовареността на работата.

ПРОФИЛАКТИКА НА БОЛЕСТИТЕ И ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО

Екипът на отдел ПБПЗ работи в състав от 6 специалисти, като през годината един експерт отсъства поради майчинство. Извършени са немалко дейности и са постигнати целите, поставени в годишния план. Работещите в това звено са креативни, добре организирани и ориентирани към постигане на резултати. Положителният отзвук сред обществеността в Смолян и областта за работата на РЗИ в немалка степен се дължи на инициативите на този отдел.

Традиционно по повод 7-ми април, Световен ден на здравето, в партньорство с Ротари клуб – Смолян в областната болница организирахме профилактични прегледи на децата от третите групи на всички детски заведения в града сред 199 деца. При 23% от прегледаните са установени отклонения свързани с: рефракционни аномалии /18%/, нарушено цветно зрение /2,5%/, амблиопия /2%/, страбизъм при едно дете. На пет деца е назначена корекция с очила , а 31 деца са насочени към специализирани кабинети за доуточняване. Инициативата се приема от родителите като много добра възможност за активно ранно откриване и корекция на смущения в детското зрение, които лесно могат да бъдат пропуснати. Ротарианците и медиците осъзнават профилактичните прегледи като проява на грижа за децата на Смолян. Удовлетворени сме, че от 2019 г. в пакета с профилактични прегледи на ЗОЛ е включен задължителен преглед на 5 годишните при специалист. Осъзната е необходимостта точно в тази възрастова група да се профилактират очите.

Отново при голям интерес се реализираха профилактични прегледи на млечната жлеза и за остеопороза. Обхванати са 300 възрастни, сред които при около една трета има установени отклонения и са дадени конкретни препоръки за поведение. С наше съдействие се организираха безплатни профилактични прегледи в с. Мугла от пловдивска болница с обхванати 42 човека.

По повод европейската седмица за изследване на ХИВ, хепатит Б и С, и сифилис са изследвани безплатно 800 човека, от които 4 са /+/. Обучени по превенция на същите болести в ЛЗ са 450 медицински специалисти.

С разнообразни акции са отразени международните тематични дни, посветени на здравен проблем. Ново в тазгодишните кампании е включването на медицинската общност като целева група за интервенция с цел изграждане на капацитет и умения за консултиране и подкрепа. Със средствата, отпуснати по националната програма за профилактика на хроничните неспецифични болести, са организирани:

✓ за четвърта поредна година, с участие на 51 здравни специалисти от област Смолян, обучителен форум на теми: „Проблеми на употребата на алкохол в детско-юношеска възраст. Работа на медицинския специалист в училище и детската градина за превенция на употребата и злоупотребата с алкохол." с лектор от НЦОЗА – София и „Радон – здравен риск, измерване и редуциране на концентрацията му в детски градини и училища" с лектор от инспекцията. Медиците бяха запознати с данните от проучване сред деветокласниците в областта за употребата на алкохол, като най-често употребяваното психоактивно вещество. Данните са представени и на членовете на Регионалния съвет по здравеопазване, които са единодушни, че само с общи усилия на институциите и родителите може да се постигне промяна, както и всеки да бъде отговорен в действията си;

✓ 6 еднодневни семинара за 44 здравни специалисти от учебните звена на област Смолян по превенция на тютюнопушенето, нездравословното хранене, ниска двигателна активност и рисковата употреба на дигиталните технологии. Всички присъстващи получиха диск с презентации, филми и ЗОМ за подпомагане здравно - промотивната им дейност. Обсъдени са и проблемите в работата по места.

Проведени са обучителни семинари на теми „Здравословното хранене на децата от 0-7 години", "Тютюнопушене в детско-юношеската възраст", "Нови дигитални технологии и здравен риск",

"Радон-здравен риск, измервания и редуциране на концентрацията му в детските заведения и училища на областта". Предоставени са също здравно информационни презентации, филми, лекции и брошури. Голям интерес предизвика обучението на първокласници на тема „Щастливите бъбречета - защо не трябва да се стискаме" по искане на родители, забелязали, че децата не посещават училищните тоалетни по различни причини. За 2019 г. ще бъде планирана регионална тематична проверка за състоянието на санитарните възли в учебните заведения, контрола в училище и ползването от малките ученици с цел недопускане на рискове за здравето на децата. С резултатите ще бъдат запознати РУО на МОН и училищните настоятелства за предприемане на мерки.

Осъществен е мониторинг на факторите на жизнената среда /шумова характеристика на гр. Смолян, за чистотата на въздуха, ЕМП/ с анализ и оценка на резултатите, изготвени доклади и препоръки към местната власт и информиране на населението чрез интернет страницата на РЗИ. Резултатите не показват съществени промени в ситуацията, което налага по-активна и всеобхватна работа на община Смолян. Докладите са приложени към отчета.

Изготвени са анализи за храненето на учениците, здравословното състояние на децата и учениците, ползването на дигиталните технологии от учениците, употребата на ПАВ при всички 9-класници в областта. По последната тема, са изготвени анализи по общини и са предоставени на общинските ръководства за предприемане на мерки.

През последните пет години няма значими промени в показателите за здравословното състояние на децата и учениците и в най-честата патология при тях. Водещи при децата са болестите на дихателната система и затлъстяванията, а при учениците - болестите на окото, затлъстяване, болести на щитовидната жлеза и гръбначни изкривявания. Всички те са свързани с начина на живот. Нерешен проблем е осигуряването на ЛФК в региона. Единствено в гр. Смолян има две групи, които обхващат 41 ученика. Практиката ни показва, че е необходимо да се провежда контрол на достоверността на подаваната информация за физическото и здравословно състояние на децата от медицинските специалисти от училищата и детските градини в областта, за да са такива и изводите които се правят.

Проведоха се множество разнообразни форми на обучения на здравни теми при деца, ученици, медицински специалисти в

училищата, персонала в ЛЗ като част от работата по националните профилактични програми:

- Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести - 2014-2020 г.
- Национална програма за профилактика на оралните заболявания при деца 0-18 г. в България 2015 – 2020 г.;
- Национална програма за профилактика и контрол на СПИН и СПИ
- Национална програма за ограничаване на въздействието на радон в сгради върху здравето на населението.

Още в първите дни на новата година предизвикахме медийно внимание към концентрацията на радон в детските заведения на областта след обявените резултати от извършените от РЗИ проучвания по националната програма за намаляване въздействието на радон в сгради върху здравето на хората. С изпълнението на препоръките концентрацията бе снижена под референтните стойности. Отчитаме необходимост от перманентно информиране на населението по този въпрос. През годината са поставени 32 детектора в 16 частни домове. Продължава и мониторинг на учебни заведения със закупени от нас по програмата устройства. Областният координационен съвет е провел две заседания и е информиран за извършваните дейности, резултати и направени препоръки. Членовете на съвета са запознати с националния план за действие за намаляване риска от облъчване от радон. Взето е участие в двата семинара на МЗ по програмата.

Продължи и добрата практика от 2016 г. за провеждане на спортни празници с цел стимулиране по-усилена двигателна активност на учениците от 1 ви до 7 ми клас. Дейността ни е насочена не само в областния град, а и по общинските центрове, като даваме възможност на повече хора за информиран избор на здравословен начин на живот.

При оценяването на седмичните учебни разписания експертите ни показват компетентност, настойчивост, разбиране и оказване на помощ, за което е получено и благодарствено писмо.

Добра оценка заслужават и за постигнатите резултати в храненето на организираните колективи, вследствие на системната методична и консултативна помощ и строг контрол. От 2004 г. в детските заведения в областта се прилага унифицирано седмично меню, съгласувано от РЗИ, ползва се Сборник с рецепти и наръчник за хранене на децата за съответната възраст, утвърдени от МЗ, и в областта се осигурява разнообразно, балансирано хранене в съответствие с Наредби №2 и №6 за здравословното хранене на

децата от 0 до 3 и от 3 до 7 години. Това сочат данните от изчисления основен продуктов набор на 10 дневно меню и химичен състав на 5 дневно меню на всички обследвани детски градини и училищни столове. Изготвените оценки са изпратени до директорите на обследваните заведения.

Ангажираността по проблемите на храненето е изразена и в края на м. ноември с участие на директора и специалисти от РЗИ, с доклад в кръгла маса на тема „Затлъстяването в детската възраст - причини, проблеми и предизвикателства", организирана от ПУ "П.Хилендарски", филиал Смолян и РЗИ. В горещата дискусия се обърна внимание на фактори, водещи до нездравословно хранене и затлъстяване на децата и учениците, като: недостатъчни двигателна активност и отговорност на родителите, претовареност на учениците в горния курс, предлагането на нездравословни храни в обекти около училищата. Предложи се общините да увеличат дневния оклад за храна в ДГ, да се регламентира с нормативна база контрола във фитнес залите върху предлагането на хранителни режими и добавки, РЗИ да проучи натовареността на учениците в горния курс и информира МЗ за резултатите с цел оптимизиране.

За подобряване на работата по промоция на здравето и профилактика на болестите считаме за наложителна актуализация на Наредба № 3 от 27 април 2000 г. за здравните кабинети в детските заведения и училищата, ДВ. бр. 38 / 2000 г. за осигуряване на медицински специалисти в детските и учебни заведения и в малките населени места. За повишаване ефективността на здравните оценки на учебните програми в Наредба № 10 от 19 юни 2014 г. за здравните изисквания при изготвяне и спазване на седмичните учебни разписания, ДВ. бр. 54 / 2014 г., предлагаме да се включат в оценката и часа на класния ръководител и часа по физкултура.

Считаме за наложително организиране на съвременни обучения за повишаване на аналитико-експертните компетентности на специалистите в направление „Профилактика на болестите и промоция на здравето" например относно отказване на тютюнопушенето, превенция на употребата на алкохол, изготвяне на анализи за влиянието на факторите на средата върху здравето. Същото е необходимо и за работещите в отдел ДЗК, където областите на контрол са разнообразни и капацитетът изостава. Добре би било периодично да се провеждат семинари за опресняване и акцентиране на важни елементи в контролната и експертна дейност, с което ще се постигне унифициране и подобряване на работата.

Традиционно е работено в добро взаимодействие с регионалните контролни институции, държавната и местни власти, неправителствени и браншови организации. Активно е участието ни в областните и общински комисии по епизоотии, общински и ведомствени експертни съвети, Общински съвет за борба с наркоманиите.

Съвместно с ОД на МВР Смолян и други ведомства на територията на областта са извършени 24 проверки, от които 21 инициирани от РЗИ, на обекти с обществено предназначение и ЗОХ, основно по контрола за спазване Наредбата за ограничаване на тютюнопушенето и контрола на шум от локални източници.

Разнообразна дейност е извършена и съвместно с филиала към ПУ "П. Хилендарски", фармацевтични фирми, РК на БЗС в Смолян.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

С изпълнението на задачите през 2018 г. е постигнато оптимизиране на организацията и провеждането на държавния здравен и противоепидемичен контрол и дейностите по промоция на здравето и интегрираната профилактика на болестите, в добра координация с местните и областни структури на изпълнителната власт, регионалните контролни органи, с експертите от националните центрове по обществено здраве, ФОЗ, както и с подкрепата на МЗ.

И през тази отчетна година специалистите на РЗИ-Смолян с труда си утвърдиха положителния обществен имидж на Инспекцията. През 2019 г. ще продължим да работим в интерес на общественото здраве, със стремеж за подобряване качеството на работа.

Изготвил:
д-р Мими Кубатева
директор на РЗИ-Смолян